

закладанням на зберігання слід просушити, відсортувати, видалити всі дрібні бульби, хворі, загниваючі, підморожені, з великими механічними пошкодженнями. Необхідно видалити і залишки землі з бульб картоплі та інші сторонні домішки [6].

Література

1. Захист картоплі від хвороб і шкідників в агроценозі малопродуктивних земель Полісся: навч. посіб. / Положенець В.М. та ін.; за ред. доктора сільськогосподарських наук, професора В. М. Положенець. Київ, 2002. 200с.
2. Картопля / за ред. А. А. Бондарчука, М. Я. Молоцького, В. С. Куценка. Біла Церква, 2007. Т.3.536 с.
3. Методичні рекомендації щодо проведення досліджень з картоплею / кол. авт.: В. С. Куценко, А. А. Осипчук, А. А. Подгаєцький та ін. Немішаєве: «Інтас», 2002. 184 с.
4. Положенець В. М. Захист картоплі від хвороб, шкідників та бур'янів. Житомир: «Рута», 2013. 175 с.
5. Положенець В. М., Фещук О. М., Гуторчук С. Л. Втрати врожаю в періодзимового зберігання картоплі. Екологічний моніторинг, інноваційні та ресурсозберігаючі технології в системі захисту картоплі і овочевих культур від шкідливих організмів: Тези доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції (29–30 травня 2014 року). Житомир: ПП «Рута», 2014. С. 63 –64.
6. Промислова технологія виробництва картоплі в Україні / О. А. Демидів, М. М. Гаврилюк, А. А. Бондарчук та ін. Київ: КИТ, 2010. 104 с.:іл.

УДК 633.11:631.8

ІНДИВІДУАЛЬНА ПРОДУКТИВНІСТЬ ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ ЗАЛЕЖНО ВІД ПОПЕРЕДНИКА ТА СТРОКУ ПОСІВУ

В. З. Панчишин, Н. І. Корево, С. Л. Гуторчук

Житомирський державний університет імені Івана Франка, вул. Велика Бердичівська, 40, Житомир, 10008, Україна

230 млн. га – світові площі посіву, на яких вирощується пшениця, а валовий збір зерна перевищує 560 млн т, що робить її найпоширенішою сільськогосподарською культурою на нашій планеті [2, 3].

За багаторічними дослідженнями було встановлено, що оптимальний строк сівби пшениці озимої складає III декада серпня - I декада вересня, де урожайність зерна була вищою в середньому на 5-10 %. Однак за останні 20 років погодні та кліматичні умови в Україні змінилися, де вищі урожаї були відмічені вже при більш пізніх посівах (II декада вересня). При сівбі у більш пізні строки норму висіву слід збільшити на 10 % [1].

Безумовно для вибору оптимального строку посіву необхідно забезпечити нормальну перезимівлю рослин, яка коливається в межах 140-180 днів залежно від регіону. Так, для припинення осінньої вегетації пшениці озимій необхідно пройти 30-70 днів яровизації [8].

Для того щоб нормально перезимувати, пшениця озима повинна сформувати 3-5 пагонів а також розвинути кореневу систему та накопичити необхідну кількість пластичних речовин для протистояння проти ураження іржею та uszkodженню рядом шкідливих комах. В умовах полісся України цей термін складає близько 50-55 діб [4].

Також важливими умовами доброї перезимівлі є не дуже пізні сходи (8-10 днів, не більше 12) для кращого загартовування рослини [6].

Враховуючи вище зазначене, ряд вчених виступає за строк посіву пшениці озимої II декада серпня – II декада вересня, однак дати можуть зміщатися в несприятливі роки [5, 7].

Методика досліджень. Схема досліду: фактор А (попередник): 1. Пшениця озима (контроль) 2. Соя 3. Кукурудза на силос. Фактор Б. (строк посіву): 1. I декада вересня (ранній посів), 2. III декада вересня (оптимальний посів), II декада жовтня (пізній посів).

Сорт пшениці – Ілюзіон. Перед посівом вносили нітроамофоску у нормі по 40 кг/га діючої речовини. Під час відновлення весняної вегетації вносили азот у вигляді КАС – норма 30 кг д.р./га.

Після стерньових попередників проводили оранку з подальшим дискуванням у 2 слід та перед посівною культивацією. Після сої оранку не проводили. Норма висіву – 5 млн. схожих насінин/га.

Результати досліджень. Нами встановлені показники індивідуальної продуктивності пшениці озимої залежно від досліджуваних факторів. Польова схожість була на досить високому рівні (84,2-93,4 %), що пов'язано з високим рівнем репродукції насіння (СЕ, лабораторна схожість за роки досліджень – 97-99 %).

Вищі показники схожості були відмічені при попереднику соя – 90,8-93,4 % (табл. 1).

Таблиця 1.

Індивідуальна продуктивність пшениці озимої залежно від попередника та строку посіву, середнє за 2022-23 рр.

Попередник	Строк посіву	К-ть схожин насінин, шт./м ²	Польова схожість, %	К-ть продуктивних пагонів, шт./м ²	маса зерна з колоса, г
Пшениця озима (контроль)	I декада вересня	421	84,2	435	8,5
	III декада вересня	426	85,2	438	9,4
	II декада жовтня	435	87,0	430	9,0
Соя	I декада вересня	458	91,6	469	9,3
	III декада вересня	467	93,4	479	10,1
	II декада жовтня	454	90,8	460	9,4

Кукурудза на силос	I декада вересня	448	89,6	460	8,7
	III декада вересня	450	90,0	468	9,3
	II декада жовтня	449	89,8	452	8,8

У фазі молочної стиглості (ВВСН 73-77) нами пораховані кількість продуктивних пагонів на посівах пшениці озимої. Найнижчий показник відмічений на монокультурі – 430-438 шт./м², а найвищий за зернобобового попередника – 460-479 шт./м².

Схожа тенденція спостерігалася також у показниках маси зерна з колоса, де цей показник склав 10,1 г при посіві у III декаді вересня.

За результатами статистичного аналізу нами встановлені показники залежності урожайності зерна пшениці озимої від кількості продуктивних пагонів на 1 м².

Відмічена сильна залежність досліджуваних факторів – коефіцієнт кореляції склав 0,85 (рис.1)

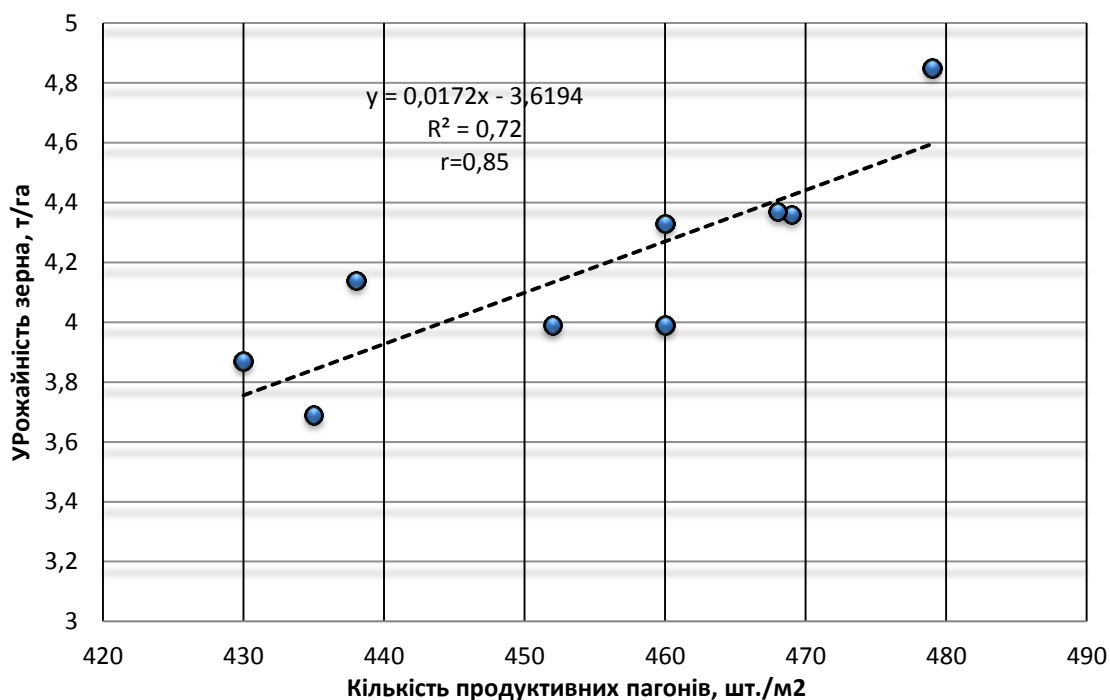

Рис. 1. Кореляційна залежність урожайності зерна пшениці озимої від кількості продуктивних пагонів на 1 м²

На основі даних було побудоване рівняння регресії, яке є статистично правильним для 85 % посівів.

Література

1. Литвиненко М. А., Чайка В. Г. Сорти універсального типу, характеристика особливостей на фоні різних строків сівби. Насінництво. 2010. №3. С.1-6.

2. Лихочвор В. А. Продуктивність та структура врожаю озимої пшениці. *Зерно*. 2008. №7. С. 24-28.
3. Нетіс І. Т. Озима пшениця в зоні Степу. Херсон: Айлант, 2004. 85 с.
4. Панченко Т. В., Хахула В. С. Строки сівби сортів озимої пшениці у правобережному Лісостепу України. *Вісник Білоцерків. держ. аграрн. ун-ту. Біла Церква*, 2007. Вип. 50. 2007. С. 72-77.
5. Петриченко В. Ф., Царенко М. К. Наукові основи інтенсифікації польового кормовиробництва в Україні. *Вінниця*. 2008. 238 с.
6. Савранчук В. В., Мостіпан М. І., Ліман П. Б. Формування врожайності та посівних якостей насіння у озимої пшениці залежно від строків сівби у північному Степу України. *Зб. Наук. праць СГП. Одеса*. 2004. Вип. 6. С. 55-62.
7. Сивоконюк М. В. Фізіолого-біохімічні аспекти впливу строків та глибини сівби на морозостійкість озимої пшениці. *Наук.-техн. бюлетень МУП ім. В.М. Ремесла. Київ: Аграрна наука*. 2002. Вип. 2. С. 172.
8. Черенков А. В., Шевченко М. С. Якість зерна озимої пшениці на півдні України та шляхи її підвищення. *Бюлетень Інституту зернового господарства УААН. Д.*, 2009. №37. С.8-12.

УДК 633.11:631.8

УРОЖАЙНІСТЬ ЗЕРНА ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ ЗАЛЕЖНО ВІД ПОПЕРЕДНИКА ТА СТРОКУ ПОСІВУ

В. З. Панчишин, О. В. Константиненко, О. О. Карпельов

Житомирський державний університет імені Івана Франка, вул. Велика Бердичівська, 40, Житомир, 10008, Україна

Безумовна за площами посіву пшениця озима впевнено посідає перше в не тільки в Україні а й у світі і тому є головною продовольчою культурою. Вона задовольняє потреби держави в продуктах харчування, на рівні з кукурудзою є однією з основних зернофуражних та кормових культур у світі [1, 6].

Разом з цим пшениця відноситься і до стародавніх культур. Відомо що її вирощували ще майже 15-10 тис років тому – тобто ще в доісторичні часи [2].

На сьогодні відомо близько 20 різновидів пшениці, які є культивованими людиною. Проте найбільше практичне значення в нашій державі мають два: м'яка пшениця, яка в основному використовується в хлібопекарській, кондитерській та кормовиробничій промисловості та тверда пшениця, яка в основному вирощується для виробництва макаронних виробів та високоякісних круп [5, 3].

В наш час ще недостатньо вивчений взаємозв'язок між ростом та розвитком рослин пшениці озимої та метеорологічними чинниками, що доволі часто призводять до проблем під час вегетації рослин, особливо під час перезимівлі [7, 8, 4].

Методика досліджень. Схема досліду: фактор А (попередник): 1. Пшениця озима (контроль) 2. Соя 3. Кукурудза на силос. Фактор Б. (строк